

UCHWAŁA NR 68/2022
PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ
z dnia 1 sierpnia 2022 r.

w sprawie sprawozdania partii politycznej Wolni i Solidarni
o źródłach pozyskania środków finansowych w 2020 r.

Państwowa Komisja Wyborcza na podstawie art. 38a ust. 1 pkt 3 i ust. 2 pkt 1, 4 i 7 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 372)

postanawia

odrzuć sprawozdanie partii politycznej Wolni i Solidarni o źródłach pozyskania środków finansowych, w tym o kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania oraz o wydatkach poniesionych ze środków Funduszu Wyborczego w 2020 r., **z powodu** naruszenia art. 24 ust. 1, 3, 4, 7 i 8 oraz 25 ust. 1 i ust 4a ustawy o partiach politycznych.

Uzasadnienie

Partia polityczna Wolni i Solidarni (EwP 366) przedłożyła Państwowej Komisji Wyborczej sprawozdanie o źródłach pozyskania środków finansowych, w tym o kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania oraz o wydatkach poniesionych ze środków Funduszu Wyborczego w 2020 r. z zachowaniem terminu określonego w art. 38 ust. 1 ustawy o partiach politycznych.

Sprawozdanie zostało sporządzone według wzoru określonego w załączniku do rozporządzenia Ministra Finansów z 18 lutego 2003 r. w sprawie sprawozdania o źródłach pozyskania środków finansowych (Dz. U. poz. 269).

Żaden z uprawnionych podmiotów, wymienionych w art. 34a ust. 5 w związku z art. 38a ust. 1 ustawy o partiach politycznych, nie zgłosił zastrzeżeń do sprawozdania.

Państwowa Komisja Wyborcza, na podstawie przedłożonego sprawozdania stwierdziła, co następuje.

W złożonym sprawozdaniu o źródłach pozyskania środków finansowych partia polityczna Wolni i Solidarni wykazała, że w okresie sprawozdawczym pozyskała środki w kwocie łącznej 1453,00 zł, które w całości pochodziły od osób fizycznych. Zgodnie z przedłożonym sprawozdaniem, ich część, w kwocie 1273,00 zł, gromadzona była

na rachunkach bankowych Partii. Partia w tej części sprawozdania nie wykazała jednak żadnego numeru rachunku bankowego.

W dalszej części sprawozdania Partia wykazała, że środki te pochodziły:

- ze składek członkowskich w kwocie przekraczającej w jednym roku od jednej osoby fizycznej wysokość minimalnego miesięcznego wynagrodzenia za pracę pracowników, wpłaconych bezpośrednio na rachunek bankowy Partii: 1273,00 zł (w sytuacji, w której minimalne miesięczne wynagrodzenie za pracę pracowników w 2020 r. wynosiło 2600,00 zł);
- z darowizn pieniężnych, wpłaconych przez osoby fizyczne na rachunek bankowy Partii: 180,00 zł.

Jednocześnie Partia wykazała, że do swojej kasy pozyskała składki członkowskie w kwocie nieprzekraczającej w jednym roku od jednego jej członka minimalnego miesięcznego wynagrodzenia za pracę pracowników, w łącznej kwocie 1273,00 zł, które to środki zdaniem Partii, w całości odprowadzone zostały na jej rachunki bankowe.

W pozostałych rubrykach tej części sprawozdania wstawione zostały kreski lub też rubryki pozostały puste.

W części sprawozdania dotyczącej Funduszu Wyborczego Partii również nie został wykazany numer żadnego rachunku bankowego, a w jej rubrykach wpisane zostały zera lub rubryki zostały niewypełnione.

Do sprawozdania nie zostały załączone żadne dokumenty wymagane w rozporządzeniu Ministra Finansów z 18 lutego 2003 r. w sprawie sprawozdania o źródłach pozyskania środków finansowych, w tym przede wszystkim: umowy rachunków bankowych Partii, historie tych rachunków, wykazy osób wpłacających składki członkowskie na rachunek bieżący Partii.

W związku z tym, ale także mając na względzie otrzymane informacje dotyczące finansowania Partii w 2020 r., Państwowa Komisja Wyborcza zwróciła się do Partii pismem z 23 lipca 2021 r., nr ZKF-413-50/21, o udzielenie odpowiedzi i uzupełnień w kilku istotnych kwestiach, między innymi o: wskazanie przez Partię numeru lub numerów jej rachunków bankowych; wykazanie w sprawozdaniu faktycznych kwot, jakie Partia pozyskała w okresie sprawozdawczym z poszczególnych źródeł, albowiem na podstawie przedłożonego sprawozdania powstała wątpliwość czy środki w kwocie 1273,00 zł pochodziły z wpłat składek dokonanych przez osoby fizyczne bezpośrednio na konto bankowe Partii, czy też były one wpłacone do kasy Partii, a następnie odprowadzone na jej rachunek bankowy; załączenie umów

wszystkich rachunków bankowych Partii oraz wyciągów lub historii tych rachunków za cały 2020 r.

Państwowa Komisja Wyborcza poprosiła także Partię o wyjaśnienie:

- 1) jakie były w 2020 r. koszty administrowania i utrzymywania strony internetowej Partii - <http://wolniisolidarni.czest.pl/> i kto je pokrywał, a jeżeli było to świadczenie nieodpłatne na rzecz Partii – o wykazanie wartości tego świadczenia w odpowiedniej pozycji sprawozdania i wliczenie tej wartości do łącznych przychodów Partii w okresie sprawozdawczym;
- 2) czy Partia ponosiła w 2020 r. koszty związane z odbywaniem zebrań jej jednostek organizacyjnych i organów oraz koszty innych form prowadzonej działalności (koszty korespondencji, powielania materiałów itp.), a jeśli tak, to w jakiej wysokości i kto je pokrywał;
- 3) jakie były koszty użytkowania przez Partię w 2020 r. jej lokalu przy ul. Wiejskiej 2, 00-489 Warszawa, wiążące się chociażby z działalnością Partii polegającą na przechowywaniu dokumentacji i urządzeń należących do Wyższej Szkoły Menadżerskiej w Legnicy;
- 4) na jakich zasadach i w jakim zakresie Partia korzystała w 2020 r. z lokalu przy ul. Pułaskiego 59/65 w Częstochowie, wskazanego na stronie internetowej <http://wolniisolidarni.czest.pl/> jako adres kontaktowy Partii, oraz jakie były koszty korzystania z tego lokalu i kto je pokrywał, jeśli nie była to Partia;
- 5) wyjaśnienie na jakich zasadach Partia w okresie sprawozdawczym, a także we wcześniejszych okresach, korzystała w swoim lokalu przy ul. Wiejskiej 2 w Warszawie z mebli oraz obrazów, które zostały Partii użyczone przez Wyższą Szkołę Menadżerską w Legnicy, albowiem Partia nie wykazała w sprawozdaniu za rok 2020 by przyjmowała tego typu usługi świadczone na jej rzecz przez wskazany wyżej podmiot;
- 6) czy Partia prowadziła w 2020 r. działalność polegającą na magazynowaniu dokumentacji i sprzętu należącego do Wyższej Szkoły Menadżerskiej w Legnicy, za którą to działalność żąda opłaty od przywołanego podmiotu, której część – w kwocie 200,00 zł – wpłacona została w dniu 7 maja 2021 r. na wskazany przez kuratora Partii rachunek bankowy o nr 88 1160 2202 0000 0002 9904 0132.

W odpowiedzi na powyższe pytania Przewodniczący Partii, w piśmie z 30 lipca 2021 r. (data wpływu do Krajowego Biura Wyborczego 9 sierpnia 2021 r.) stwierdził, że nie posiada „żadnej finansowej ani osobowej dokumentacji partii WIS mimo usilnych starań o jej pozyskanie od poprzedniego kuratora (...) przez kuratora P. (...) [pismo prokuratury w zał. nr.1]. jej nie otrzymaliśmy. Stan partii odtwarzam na podstawie

zgłaszających się osób i b. kół”. Przewodniczący Partii stwierdził dalej, że odpowiedzi na zadane pytania postara się udzielić na podstawie „posiadanej szczątkowej wiedzy”. Wyjaśnił również, iż „sprawozdanie za 2020 r. kurator, który został ustanowiony dopiero od 01-12-2020r. sporządził tylko w oparciu otrzymaną z banku PKO historię rachunku partii”.

Do wyjaśnień tych załączone zostało – jak określił to Przewodniczący Partii – „sprostowanie”, w którym wskazano, że łączna kwota przychodów/wpływów Partii w okresie sprawozdawczym wyniosła 1453,00 zł i całość tych środków gromadzona była na rachunkach bankowych Partii. Środki w kwocie 1273,00 zł nadal wykazane zostały jako pochodzące ze składek członkowskich w kwocie przekraczającej w jednym roku od jednej osoby fizycznej wysokość minimalnego miesięcznego wynagrodzenia za pracę pracowników, wpłaconych bezpośrednio na rachunek bankowy Partii, i jednocześnie jako „pochodzące z kasy partii nadwyżki środków pieniężnych wykazane w części II pkt 1 oraz środki pieniężne wykazane w części II pkt 2 i 3, odprowadzone na rachunki bankowe partii”, chociaż w części II złożonej korekty wszystkie rubryki pozostały puste. Ponadto w „korekcie” tej Partia wykazała, że środki w kwocie 180,00 zł pochodziły z darowizny wpłaconej przez jedną osobę fizyczną.

Jak już wskazano, Partia nie sporządziła wykazu osób wpłacających składki członkowskie na jej rachunek bankowy, wymaganego przywołanym wyżej rozporządzeniem Ministra Finansów.

W części złożonej „korekty” dotyczącej Funduszu Wyborczego Partii, jako numer rachunku tego Funduszu wskazany został nr 51 1020 1026 0000 1802 0292 5238 prowadzony w Banku PKO BP S.A. Co istotne, rachunek o tym numerze, w sprawozdaniach finansowych Partii dotyczących poprzednich okresów sprawozdawczych, tj. za lata 2017, 2018 i 2019, wskazywany był przez Partię jako jej rachunek bieżący.

Jako rachunek Funduszu Wyborczego Partii od 2018 r. wskazywany był natomiast rachunek o nr 05 1020 1026 0000 1002 0370 8666 prowadzony w Banku PKO BP S.A. Partia od 2018 r. nie zawiadomiła jednak Państwowej Komisji Wyborczej o utworzeniu Funduszu Wyborczego, do czego zobowiązana była regulacją art. 35 ust. 3 ustawy o partiach politycznych.

W związku z tym, że Partia nie załączyła do złożonego sprawozdania bankowych umów otwarcia tych rachunków, Państwowa Komisja Wyborcza nie była w stanie zweryfikować informacji w tej materii za 2020 r.

Do wskazanych wyżej wyjaśnień Partii z 30 lipca 2021 r. załączona została natomiast historia rachunku bankowego Partii o nr 51 1020 1026 0000 1802 0292 5238

oraz bankowe potwierdzenie sald na dzień 31 grudnia 2020 r. zarówno wskazanego wyżej rachunku, jak i rachunków o numerach 39 1020 1026 0000 1002 0362 4343 (rachunek VAT) i 05 1020 1026 0000 1002 0370 8666.

W sprawozdaniu finansowym za 2020 r., jak i w „korekcie do niego”, nie zostały wykazane rachunki Partii o numerach: 39 1020 1026 0000 1002 0362 4343 i 05 1020 1026 0000 1002 0370 8666. Ponadto numer pierwszego z tych dwóch rachunków nie był wykazany przez Partię w żadnym ze złożonych przez nią dotychczas sprawozdań finansowych.

Z przywołanej już historii rachunku bankowego Partii o nr 51 1020 1026 0000 1802 0292 5238 wynika natomiast, że na rachunek ten Partia pozyskała w 2020 r. środki w kwocie łącznej 986,00 zł. Środki w kwocie łącznej 180,00 zł pochodziły od jednej osoby fizycznej mającej miejsce zamieszkania w Polsce. W sprawozdaniu Partii środki te wykazane zostały jako pochodzące z darowizn pieniężnych. Składały się na nie trzy wpłaty po 60,00 zł. Każda z tych wpłat opisana została w historii rachunku – „na gazetę 15 sztuk”. Z opisów tych wpłat wynika, że Partia prowadziła działalność polegającą na przygotowywaniu, wydawaniu oraz sprzedawaniu swojej gazety.

Z historii tego rachunku bankowego wynika ponadto, że z pozostałej kwoty (986,00 zł – 180,00 zł=806,00 zł) środki w kwocie 17,00 zł pochodziły faktycznie ze składek członkowskich wpłaconych bezpośrednio na ten rachunek bankowy Partii przez osoby fizyczne. Natomiast środki w kwocie 789,00 zł pochodziły ze składek członkowskich zgromadzonych przez lokalnych przedstawicieli Partii w jej kołach i zostały przez nich zbiorczo wpłacone na powyższy rachunek bankowy. Z dosłanych przez Partię dokumentów wynika, że saldo tego rachunku bankowego w dniu 1 stycznia 2020 r. wynosiło 2104,57 zł, a w dniu 31 grudnia 2020 r. 516,39 zł.

Bankowe potwierdzenia sald rachunków o numerach: 39 1020 1026 0000 1002 0362 4343 i 05 1020 1026 0000 1002 0370 8666 wskazują, że stan obu tych rachunków na dzień 31 grudnia 2020 r. wynosił 0,00 zł. Brak historii operacji dokonywanych na tych rachunkach w okresie sprawozdawczym nie pozwala jednak ustalić czy w trakcie 2020 r. na rachunki te pozyskiwane były i wydatkowane z nich środki finansowe. Z historii rachunku bankowego Partii o nr 05 1020 1026 0000 1002 0370 8666, załączonej do sprawozdania Partii za rok 2019, wynika, że saldo tego rachunku w dniu 31 grudnia 2019 r. wynosiło 17,18 zł.

Zarówno ze sprawozdania finansowego Partii za 2020 r., jak i z „korekty” do niego, przesłanej przez Partię w trybie wyjaśnień, wynika, że w 2020 r. pozyskała ona środki w łącznej kwocie 1453,00 zł. W dokumentach finansowych załączonych do wyjaśnień Partii potwierdzenie znajdują przychody Partii wyłącznie w kwocie łącznej

986,00 zł. Oznacza to, że nie sposób jest zidentyfikować źródeł, z których partia polityczna Wolni i Solidarni pozyskała w okresie sprawozdawczym środki w kwocie 467,00 zł oraz sposobu i miejsca gromadzenia tych środków, stanowiących 32,1% środków wykazanych przez Partię w sprawozdaniu, jako jej przychody w 2020 r. W rzeczywistości nie sposób jest jednak ustalić także faktycznej wysokości tych przychodów. Niemożliwe jest zatem na podstawie przedłożonych dokumentów i złożonych wyjaśnień stwierdzenie zgodności pozyskiwania i gromadzenia przez Partię innych środków niż ujęte w historii rachunku bankowego 986,00 zł z przepisami ustawy o partiach politycznych.

W udzielonych wyjaśnieniach Przewodniczący Partii stwierdził ponadto, że Partia nie posiadała w okresie sprawozdawczym strony internetowej <http://wolniisolidarni.czest.pl/>, a przynajmniej Przewodniczącemu nic o tym nie wiadomo. Z informacji uzyskanych przez Państwową Komisję Wyborczą pod numerem telefonu wskazanym na powyższej stronie internetowej w dniu 10 września 2021 r. wynika, że strona ta jest obecnie stroną koła Partii Wolni i Solidarni w Częstochowie, prowadzoną przez jego członków i finansowaną poza strukturami Partii przez nich samych. Z informacji tej wynika, że Partia nie zakazała wykorzystywania jej symbolu i nazwy na tej stronie. Oznacza to, że działania struktur Partii (jej koła), a zatem Partii, są finansowane w nieznaną dla samej Partii sposób i o nieznannej wartości tych działań, nieuwjętych i nieuwjawnionych w jej sprawozdaniu. Przewodniczący Partii poinformował także, że „obecna oficjalna strona Partii to [wolniisolidarnipartia.pl]”. W rzeczywistości adres tej strony to - <http://wolniisolidarnipartia.pl/>. Przewodniczący nie wyjaśnił jednak kto przygotował, założył, umieścił na serwerze oraz administruje tą stroną internetową i kto ponosił koszty tych działań.

Na podstawie tak przedstawionych informacji przez Partię Państwowa Komisja Wyborcza nie miała możliwości potwierdzenia, że te korzyści majątkowe nie były świadczone wbrew przepisom ustawy o partiach politycznych.

Na pytanie, czy Partia ponosiła w 2020 r. koszty związane z odbywaniem zebrań jej jednostek organizacyjnych i organów oraz koszty innych form prowadzonej działalności (koszty korespondencji, powielania materiałów itp.), a jeśli tak, to w jakiej wysokości i kto je pokrywał, Przewodniczący Partii odpowiedział, że „o żadnych zebraniach kół w tym okresie nic mi nie wiadomo a przynajmniej takowe nie były zgłaszane byłym kuratorom”. Z przywołanej wyżej dokumentacji finansowej wynika jednak, po pierwsze, że w kołach Partii prowadzona była działalność polegająca na zbieraniu przez przedstawicieli Partii składek członkowskich, a następnie na przekazywaniu ich na jeden z rachunków Partii. Koło Partii funkcjonujące

w Częstochowie przy ulicy Pułaskiego prowadziło swoją działalność, co potwierdza chociażby aktywność na stronie internetowej <http://wolniisolidarni.czyst.pl/>. Jak już wcześniej zwrócono uwagę, z opisu trzech wpłat dokonanych na rachunek bankowy Partii – „na gazetę 15 sztuk” – wynika, że Partia w okresie sprawozdawczym prowadziła także działalność polegającą na przygotowywaniu, wydawaniu oraz rozpowszechnianiu swojej gazety. Partia nie wyjaśniła, jaki był koszt tych działań, także wykorzystywania przez jej koło lokalu w Częstochowie, z jakich środków lub w jaki sposób były one finansowane, czy były one np. świadczone na rzecz Partii jako wartości niepieniężne, które powinny zostać wycenione i wykazane w części III sprawozdania Partii.

Przewodniczący Partii wskazał także, że koszty użytkowania przez Partię w 2020 r. jej lokalu przy ul. Wiejskiej 2 w Warszawie były zerowe, stwierdzając jednocześnie, że od stycznia 2020 r. Partia nie dokonywała opłaty czynszu za ten lokal, w związku z czym, umowa najmu wygasła w marcu 2020 r. Jednak nadal jako adres Partii, także w 2021 r., wskazywana była ul. Wiejska 2 w Warszawie.

W wyjaśnieniach udzielonych Państwowej Komisji Wyborczej przez Przewodniczącego Partii stwierdził on również, że Partia nigdy nie korzystała w swoim lokalu przy ul. Wiejskiej 2 w Warszawie z mebli oraz obrazów Wyższej Szkoły Menadżerskiej w Legnicy, które – jego zdaniem – znalazły się w tym lokalu nielegalnie. Przewodniczący Partii wskazał także, iż nie prowadziła ona w 2020 r. działalności polegającej na magazynowaniu dokumentacji i sprzętu należącego do Wyższej Szkoły Menadżerskiej w Legnicy, za którą to działalność żądała opłaty od przywołanego podmiotu, której część – w kwocie 200,00 zł – w dniu 07.05.2021 r. wpłacona została przez tę Uczelnię na rachunek bankowy wskazany przez ówczesnego kuratora Partii, tj. na rachunek o nr 88 1160 2202 0000 0002 9904 0132. Jednocześnie jednak do wyjaśnień Partii z 30 lipca 2021 r. załączone zostało pismo Sekretarza Generalnego Partii Wolni i Solidarni z 9 lipca 2021 r., kierowane do Rektora WSM w Legnicy, dotyczące „Depozytu w lokalu Wiejska 2”, w którym stwierdza się, że „należność wykazana państwu wcześniej przez kuratora Partii za przechowywane tam dokumenty szkoły w przeliczeniu za każdy dzień depozytu począwszy od dnia 30.11.2020 r. „proszę wpłacić na pow. konto. W razie wpłaty jednorazowej istnieje możliwość negocjacji. Ponadto-po raz wtóry prosimy o dostarczenie nam szczegółowego spisu przekazanych przez Państwa w depozyt rzeczy wraz z dokumentem\lub umową\ zlecającym ich przechowywanie potwierdzonym własnoręcznym podpisem Pana sp. K. Morawieckiego”. Pismo to przeczy zatem wyjaśnieniom Przewodniczącego Partii, wskazując na to, że jednak – także w okresie sprawozdawczym – Partia prowadziła depozyt dokumentów i rzeczy Wyższej Szkoły Menadżerskiej w Legnicy,

za który żąda od tej Uczelni opłaty. Już chociażby z przywołanego wyżej pisma Sekretarza Generalnego Partii Wolni i Solidarni z 9 lipca 2021 r. wynika, że Partia Wolni i Solidarni – także w okresie sprawozdawczym – prowadziła działalność gospodarczą, czym naruszyła art. 24 ust. 3 ustawy o partiach politycznych, co natomiast – zgodnie z regulacją art. 38a ust. 1 pkt 3 i ust. 2 pkt 1 tej ustawy – skutkuje odrzuceniem sprawozdania Partii.

Powyższe oznacza także, że Partia Wolni i Solidarni finansując swoją działalność, część swojego majątku przeznaczyła na cele inne niż statutowe lub charytatywne, albowiem do żadnego z tego typu celów nie można zaliczyć niedozwolonej działalności Partii polegającej na świadczeniu przez nią odpłatnych usług depozytowych. To zaś stanowi naruszenie art. 24 ust. 2 ustawy o partiach politycznych.

Ponadto Państwowa Komisja Wyborcza, po dokonaniu analizy sprawozdania finansowego partii politycznej Wolni i Solidarni, udzielonych przez Partię wyjaśnień i załączonych do nich dokumentów, oraz posiadanych informacji dotyczących działalności Partii w 2020 r. stwierdza, że uzasadnione jest także domniemanie, iż w okresie sprawozdawczym Partia pozyskiwała swój majątek z niedozwolonych źródeł, niewymienionych w art. 24 ust. 1, ust. 4 i ust. 7 ustawy o partiach politycznych, a także przyjmowała środki finansowe, jak również wartości niepieniężne, z niedozwolonych źródeł, tj. od podmiotów innych niż od obywateli polskich mających stałe miejsce zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, czym naruszyła regulację art. 25 ust. 1 i ust. 4a ustawy o partiach politycznych. Jak stwierdził Sąd Najwyższy, skoro zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy o partiach politycznych, partia może pozyskiwać środki finansowe jedynie od osób fizycznych, ich przyjęcie od innego niż osoba fizyczna podmiotu narusza powołany przepis, co według art. 38a ust. 1 pkt 3 i ust. 2 pkt 4 przywołanej ustawy stanowi podstawę do odrzucenia sprawozdania (postanowienia Sadu Najwyższego z 17 września 2004 r., III SW 39/04 i III SW 44/04). W innym ze swoich postanowień Sąd ten wskazał, że jedną z istotnych gwarancji mających zapewnić skuteczną realizację zasady jawności źródeł finansowania partii politycznych (art. 23a ustawy o partiach politycznych), jest wprowadzony artykułem 24 ust. 1 ustawy o partiach politycznych, w sposób jednoznaczny i enumeratywny zarazem, wykaz dopuszczonych przez ustawodawcę źródeł finansowania partii politycznych, który doprecyzowany jest w art. 25 ust. 1 tej ustawy (postanowienie z 3 października 2002 r., III SW 21/02). A zatem również te naruszenia, stosownie między innymi do regulacji przywołanej w postanowieniu Sądu Najwyższego, tj. do regulacji art. 38a ust. 1 pkt 3 i ust. 2 pkt 4, ale także pkt 7 ustawy o partiach politycznych (bez względu

na kwoty, jakich naruszenia te dotyczą) przesądzają o obowiązku odrzucenia przez Państwową Komisję Wyborczą sprawozdania partii politycznej.

Ponadto nie jest możliwe ustalenie w jaki sposób gromadzone były środki finansowe Partii inne niż ujęte w historii rachunku bankowego o nr 51 1020 1026 0000 1802 0292 5238, a zatem uzasadnione jest przyjęcie domniemania, że były one gromadzone z naruszeniem zasad określonych w art. 24 ust. 8 ustawy o partiach politycznych. W myśl tej regulacji partia polityczna może gromadzić środki finansowe jedynie na rachunkach bankowych, z zastrzeżeniem art. 26a ustawy o partiach politycznych. Przez rachunek bankowy partii, na którym jest ona zobowiązana, na podstawie art. 24 ust. 8 ustawy o partiach politycznych, gromadzić środki finansowe, należy rozumieć rachunek bankowy, który musi należeć wyłącznie do partii politycznej. Treść tego artykułu Sąd Najwyższy określił jako jednoznaczną. Konstytucyjna zasada jawności finansowania partii politycznych nie ogranicza się bowiem do samych źródeł finansowania, lecz obejmuje także dalsze postępowanie z uzyskanym majątkiem i jego kontrolę, dla urzeczywistnienia której wprowadzona została regulacja art. 24 ust. 8 ustawy o partiach politycznych (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2016 r., III SW 17/16; także z 1 października 2007 r., III SW 7/07).

Zgodnie z art. 38a ust. 2 pkt 3 ustawy o partiach politycznych, naruszenie wskazanego przepisu art. 24 ust. 8 przywoływanej ustawy skutkuje odrzuceniem sprawozdania finansowego partii politycznej.

Co istotne, regulacje te mają charakter norm bezwzględnie obowiązujących, a nie charakter zaleceń, co oznacza, że wystąpienie którejkolwiek z ujętych w nich przesłanek obliguje Państwową Komisję Wyborczą do odrzucenia tego sprawozdania, nawet gdyby naruszenie było minimalne lub nieumyślne. Nie może zatem w tym przypadku mieć znaczenia stopień zawinienia w naruszeniu prawa ani wysokość środków przyjętych przez Partię niezgodnie z przepisami ustawy o partiach politycznych. Na kategoryczność przepisów ustawy o partiach politycznych określających podstawy odrzucenia sprawozdania finansowego partii, które nie uzależniają obowiązku odrzucenia sprawozdania partii od wysokości sumy przekroczenia, w związku z czym, każde naruszenie tych przepisów skutkuje odrzuceniem sprawozdania, wielokrotnie wskazywał także Sąd Najwyższy (zob. postanowienia z 17 września 2004 r., III SW 37/04, z 2 września 2005 r., III SW 9/05, z 4 sierpnia 2006 r., III SW 10/06, III SW 15/06, III SW 17/06; z 22 września 2006 r., III SW 20/06, z 1 października 2007 r., III SW 7/07; z 14 grudnia 2016 r., III SW 17/16).

Należy także jednoznacznie zaznaczyć, że obowiązek prawny wykazania, poprzez przedstawienie kompletnej, rzetelnej dokumentacji finansowej, w tym odpowiednich dowodów dotyczących poszczególnych wpłat, że wszystkie środki finansowe pozyskane zostały przez partię w sposób zgodny z obowiązującym prawem, spoczywa na partii politycznej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 marca 2005 r., III SW 3/05). Obowiązku tego Partia Wolni i Solidarni nie wypełniła. Kontrola sprawowana przez Państwową Komisję Wyborczą jest kontrolą *post factum*, tj. prowadzona jest po zakończeniu okresu obrachunkowego, w trakcie którego partia zobowiązana jest na bieżąco weryfikować zgodność z prawem pozyskanych przez siebie środków finansowych. Jest ona do tego zobowiązana przede wszystkim przez regulację art. 35a ustawy o partiach politycznych, określającą, że za gospodarkę finansową Funduszu Wyborczego odpowiedzialny jest i prowadzi ją pełnomocnik finansowy; art. 38 ust. 1 wskazanej ustawy, stanowiącą, że to partia polityczna składa Państwowej Komisji Wyborczej sprawozdanie finansowe, ale także przez rozporządzenie Ministra Finansów z 18 lutego 2003 r. w sprawie sprawozdania o źródłach pozyskania środków finansowych (Dz.U. z 2003 r. poz. 269), określające wzór sprawozdania finansowego partii, w którym to sprawozdaniu partia zobowiązana jest wykazać wszystkie pozyskane środki finansowe, zarówno te pochodzące z legalnych, jak i z nielegalnych źródeł. Jeżeli informacje dotyczące finansowania partii, np. ze względu na swoją objętość, nie dadzą się ująć w samym wzorze sprawozdania, partia zobowiązana jest do ich wykazania w załącznikach do tego sprawozdania. Zasady dokumentowania i ewidencji przychodów, wydatków, rozrachunków i składników majątkowych oraz sporządzania sprawozdań finansowych szczegółowo określa rozporządzenie Ministra Finansów z 23 stycznia 2003 r. w sprawie zasad prowadzenia rachunkowości przez partię polityczną (Dz.U. z 2003 r. poz. 118) oraz ustawa z 29 września 1994 r. o rachunkowości (art. 41 ustawy o partiach politycznych).

Odpowiednio prowadzona i ujawniona dokumentacja, głównie finansowo-księgową, oraz sporządzone na jej podstawie sprawozdanie finansowe są jednymi z najistotniejszych przejawów jawności finansowania partii politycznych, będącej elementem prawidłowego funkcjonowania ustroju demokratycznego (postanowienie Sądu Najwyższego z 4 sierpnia 2006 r., III SW 11/06), znajdującej swoje umocowanie w art. 11 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Co ważne, jawność ta nie powinna ograniczać się wyłącznie do przedkładania sprawozdań finansowych partii politycznych do badania właściwym do tego organom, ale powinna umożliwiać zapoznanie się z gospodarką finansową prowadzoną przez partie każdemu zainteresowanemu (np. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 8 marca 2013 r.,

I OSK 513/13; oraz z 18 grudnia 2014 r., I OSK 687/14; a także wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 20 grudnia 2016 r., II SAB/Wa 590/16). Z konstytucyjnej zasady jawności finansowania partii politycznych, która znajduje swoje częściowe powtórzenie w art. 23a ustawy o partiach politycznych, wynika zatem zakaz utajniania finansów partyjnych oraz odpowiadający mu nakaz ujawniania informacji finansowych o działalności partii (zob. Mirosław Granat (red.), Ustawa o partiach politycznych. Komentarz.).

W przypadku sprawozdania finansowego partii politycznej Wolni i Solidarni za 2020 r., złożonego niezgodnie ze stanem faktycznym, tj. z naruszeniem ustawowego obowiązku sprawozdawczego, określonego w art. 38 ust. 1 ustawy o partiach politycznych, w związku z przepisami rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie sprawozdania o źródłach pozyskania środków finansowych, nie sposób jest mówić o przestrzeganiu i zrealizowaniu przez Partię powyższych zasad. Złożone dokumenty nie pozwalają między innymi na określenie jakie faktycznie były łączne przychody Partii w okresie sprawozdawczym, z jakich źródeł pozyskana została znaczna ich część, w jaki sposób gromadzone były przez Partię jej przychody.

W związku z powyższym, Państwowa Komisja Wyborcza postanowiła jak w sentencji.

Od niniejszego postanowienia partii politycznej Wolni i Solidarni przysługuje prawo wniesienia skargi do Sądu Najwyższego, w terminie 7 dni od dnia doręczenia postanowienia.

Przewodniczący
Państwowej Komisji Wyborczej

Sylwester Marciniak

(dokument podpisany elektronicznie)